

NOTES PER A LA HISTÒRIA DEL SOCIALISME A MALLORCA: L'ASSOCIACIONISME A COMENÇAMENT DE SEGLE.

Sebastià Serra Busquets

Hem començat a conèixer alguns estudis prou importants damunt el socialisme a Mallorca a partir, sobre tot, de l'any 1973 en que Pere Gabriel va escriure el **Moviment Obrer a Mallorca** de l'editorial Curial de Barcelona, també llorenç Capellà va escriure **Mallorca i el món obrer** a l'editorial Moll de Ciutat al 1977. Hem de tenir molt en compte escrits i conferències, sobre tot els del esmentat Pere Gabriel, Antoni Serra,... a les revistes "Randa" i "Lluc" hen trobam referències.

Des de l'inici de les activitats del socialistes mallorquins manca fer molts d'estudis, cal recuperar molta de documentació avui encara dispersa, cal reconstruir en base a la història oral molts d'aspectes poc coneguts. La guerra del 1936, la dictadura, els canvis socio-econòmics no són gens favorables a l'hora de fer història del socialisme mallorquí.

Un dels materials que més ajuden és la publicació "El Obrero Balear" que apareix a l'any 1900 fins al 1936 a Mallorca. Cal remarcar que fins 1977 en que aparegué "Mallorca Socialista" i fins a 1980 en que aparegué "Les nostres illes" no hem tornat a tenir publicacions periòdiques de caràcter socialista.

Quan pretenem començar a fer història del socialisme a Mallorca molts són els aspectes a tenir en compte. La relació amb el moviment obrer concretat a les diverses forces

sindicals, la formació teòrica-intel·lectual, en aquest sentit cal tenir present la tasca d'un Alexandre Jaume, Gabriel Alomar, Andreu Crespí; l'autonomia i la concepció del nostre fet nacional, aspecte que presenta moltes contradiccions entre una lluita quotidiana i una concepció centralista de l'estat i del partit; molt en compte hem de tenir les diverses lluites, la tasca formativa dirigida a tota la població i l'actuació dels socialistes quan a moments democràtics han sortit elegits pel poble per a representar-lo bé als ajuntaments, diputació o consell, parlament de l'estat.

Aquestes breus notes només volen servir per a començar a esbrinar la història del socialisme mallorquí. El panorama dels estudis necessaris és molt ampli i aspectes com els ajuntaments, tant a la vessant d'oposició (1917 - 1922) a Ciutat a través sobre tot de Llorenç Bisbal, l'època en que va ser batle de Ciutat l'any 1931 o l'actual a partir de 1979 a les darreres eleccions municipals, l'actuació dels parlamentaris socialistes a la legislatura 1931 - 1933 i les legislatures de 1977 - 1979 i des del 1979 fins ara. La lluita contra el caciquisme amb la confusa problemàtica aparició de Joan March "En Verga" a la política mallorquina,... Moltes són les qüestions que d'una manera o de l'altre se poden començar a treballar amb el rigor necessari.

El tema elegit és el del associanisme promogut pels socialistes mallorquins a principis de segle a través de les societats obreres de resistència al capital a partir d'alguns exemples concrets i que donen en una certa manera una visió del moment econòmic, social, polític i cultural de Mallorca.

Concretament ens referirem a la societat cooperativa obrera de consum "La Nueva Vida" de Lluçmajor, a la Cooperativa social obrera de Ciutat de l'any 1909, a la Caixa Rural d'Estalvis i Préstecs de Capdepera del 1910, a "El Renacimiento Obrero" de Capdepera del 1910, a la Societat de Treballadors Pescadors "La Perla" de Ciutat i de manera molt específica a uns plantejaments de l'any 1914 de "La Igualdad", societat de constructors de sabates.

Aquestes societats estaven inspirades per les diverses agrupacions socialistes i éren una de les activitats més importants del sindicalisme de classe que anava arrelant a Mallorca, poc a poc.

El moment polític al nivell de l'estat en què es desenvolupen les societats esmentades no era gaire favorable ja que la monarquia d'Alfons XIII i el règim de la Restauració no només no garantia gaire llibertat sinó que es reprimia amb bastanta duresa mobilitzacions obreres importants. Pensem que la Setmana Tràgica de Barcelona del 1909 i l'intent de canvi de sistema de l'any 1917 emmarquen en certa manera el desenvolupament del moviment obrer en el moment en què les societats a què ens hem referit anteriorment o bé començaven a desenvolupar-se a Mallorca o bé començaven a veure fruits a la seva actuació.

Totes aquestes societats estaven emmarcades dins el que podríem anomenar societats obreres de resistència al capital com es definia la cooperativa "La Nueva Vida" de Lluçmajor. El sistema de cooperatives que a més de les ciutats de Lluçmajor i Ciutat se'n varen iniciar d'altres posteriorment com les de Marratxí, Bunyola... Aquestes cooperatives es feien pel sistema d'accionistes amb aportacions de 50 pesetes cuidant molt la qualitat dels productes i l'economia. També es tenia molt present les obres socials i l'enfortiment de la cooperativa.

Els estatuts de la Caixa Rural d'Estalvis i Préstecs de Capdepera del 1910 signifiquen gaire bé un exemple únic de banca al servei de les classes populars: "Alivio de las clases necesitadas y el desarrollo de la agricultura e industria", éren els seus objectius. Els avantatges per a l'adquisició de productes diversos i maquinària juntament amb l'assegurança de "retiro", éren concretades.

A la mateixa població de Capdepera "El Renacimiento Obrero" del 1910 ja exposava d'una manera molt aclaridora llurs objectius:

1.— Procurar que los medios alcancen a cubrir las necesidades de sus asociados.

2.— Mejorar en lo posible la condición de los trabajadores del campo y la de los demás asociados que se dediquen a un trabajo manual.

3.— Enseñar moral e intelectualmente a los socios para que comprendan los derechos y deberes que tienen contraídos con la sociedad.

4.— Entablar relaciones de solidaridad con las sociedades obreras legalmente constituidas de la misma índole que aspiren a mejorar las condiciones del obrero".

Concretant de cada vegada una mica més, cap a l'any 1914 la "Sociedad de Obreros Pescadores La Perla" de Ciutat proposa: "Armonizar los intereses generales de los obreros pescadores matriculados, exigiendo la venta del pescado en pública subasta con objeto de saber el obrero cada día lo que gana, persiguiendo toda pesquera prohibida por la ley y difundir entre los mismos, conocimientos útiles mediante conferencias y bibliotecas, así como también el proporcionarles socorros pecuniarios en sus enfermedades y a sus herederos a su fallecimiento".

Existien a Mallorca moltes més societats obreres que les que hem esmentat en aquestes breus anotacions que hem presentat fins ara.

Mallorca en aquesta època es caracteritzava per una societat agrària i d'un fort predomini senyorial amb una forta emigració sobretot a Sudamèrica i amb serioses dificultats per l'escassa industrialització existent. Un cas concret i molt específic era el del calçat que avui en dia encara es troba en semblants dificultats. La societat "La Igualdad" davant la crisi per manca de mercats fonamentalment es dirigeix al ministre del Foment cercant del govern de l'Estat Espanyol una solució per aquest sector importantíssim de la nostra economia. Des d'una òptica de moviment obrer i des d'una òptica socialista adaptada a la realitat d'aquell moment s'intenta unificar els criteris de la patronal sobretot dels propietaris mitjancers i petits i dels treballadors pressionant conjuntament al Govern. Els resultats obtinguts no foren satisfactoris però hem de pensar que en aquells moments, l'any 1914, a Mallorca també es donen plantejaments per aconseguir una economia que surti del caciquisme habitual i que sigui símbol de progrés. Es feia al document dirigit al ministre de l'oment una breu història del que significava a les

illes Balears la indústria de la pell i es concretava la solució en tres aspectes:

“1.— Tratados de comercio internacionales que abran mercados al consumo, o proporcionen mayores facilidades en los habituales.

2.— Primas de exportación concedidas por el Estado durante un periodo prudencial.

3.— Devolución de los impuestos y derecho de aduana sobre las materias primas que se introduzcan en España al ser reexportadas después de transformadas por las industrias del calzado y de sus similares”.

Totes aquestes notes que hem presentat han volgut servir per anar fent la història del socialisme mallorquí tasca molt difícil i que necessitarà de molts d'esforços.

